

УДК 378.937

Ю.Г.Стежко, канд. пед. наук*Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Методологія та методика самостійної роботи з вивчення іноземної мови

Наводяться міркування щодо синергетики як методології наукової творчості у процесі самостійної роботи, створення психолого-педагогічних умов вмотивованості на вивчення іноземної мови. Розкривається лінгводидактичний потенціал інтернет-технологій.

самостійна робота, лінгводидактика, синергетика, творчість

Долучення України до Болонської хартії з підготовки спеціалістів передбачає інноваційне навчання, високий рівень самостійності студентства, передусім в оволодінні іноземними мовами. Досконале володіння англійською мовою розкриває широкі можливості для участі у міжнародних наукових форумах, здобуття освіти у віртуальній формі в провідних університетах Європи, сприяє обміну науковими ідеями тощо. Здатність самостійно підвищувати свій професійний рівень, дослідницька діяльність є запорукою життєвого успіху випускника, його конкурентоспроможності на ринку знань європростору. В цьому контексті істотно зростає роль та відповідальність як самого студента за результати навчання, так і викладача – за належне забезпечення та методологічну вивіреність здійснення самостійної навчальної та науково-дослідницької роботи. Наразі перед освітою з усією гостротою постало завдання навчити вчитися, прищепити любов до пізнавальної діяльності, наукової творчості.

Традиційно навчальний процес зводився до інформаційного насичення лекційного матеріалу з боку викладача, а від студента вимагалось лише репродуктивне відтворення засвоєного на лекції. Така методика породжувала споживацьке ставлення студента до навчання, не стимулювала самостійність, розвиток творчого, продуктивного мислення. Назагал, сама парадигма освіти ґрунтувалася на уявленні про інформатизацію суспільства в площині кількісного накопичення інформації, а не доступності та ефективності її використання.

Сучасні реалії суспільного буття, орієнтація на європейські стандарти освіти потребують докорінної зміни самої філософії освіти, спрямування учбового процесу з простого накопичення знань на оволодіння студентами навичками та сучасною методикою самостійного отримання знань з використанням інтернет-технологій.

Першим кроком на шляху запровадження Болонської системи має стати переорієнтація навчання з так званої “авторитарної педагогіки”, яка так міцно укорінилася у вітчизняній системі освіти, на “педагогіку співробітництва”, яка істотно демократизує стосунки студента та викладача, перетворивши учбовий процес із суб’єкт-об’єктних взаємин на суб’єкт-суб’єктні. Відтак зростає і спільна відповідальність за результати фахової підготовки студента. Тож тема всебічного забезпечення самостійної роботи студентства з оволодіння іноземними мовами з використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій сьогодні є як ніколи на часі.

Разом з тим аналіз наукової літератури свідчить про глибокі, фундаментальні дослідження з філософії (методології) педагогіки та методики наукових досліджень, з психології особистості та мотиваційних чинників таких видатних українських вчених як І.Бех, Л.Божович, В.Буряк, С.Гончаренко, М.Євтух, І.Зязюн, В.Кремень, В.Кузь, В.Радул, О.Савченко, О.Сухомлинська. Проблеми синергетики освіти знайшли своє відображення в роботах В.Белавіна, Е.Князевої, С.Курдюмова, Л.Міщихи. Питання методики самостійної роботи висвітлені у публікаціях Б.Гершунського, С.Кустовського, М.Князян, Л.Малихіної, В.Мичковської, Р.Ріжняка, М.Фірсової, А.Цюприк. Щодо інформаційного-комунікативного забезпечення навчального процесу інтернет-технологіями, то звертають на себе увагу розробки Р.Гуревича, Т.Дацької, О.Каніболоцької, А.Клименка, Г.Козлакової, О.Огурцової, В.Свиридюк, С.Яшанова.

Утім говорити про завершеність досліджень з проблеми методичного та методологічного забезпечення самостійного навчання та лінгвістичних розвідок студентства наразі не доводиться, передусім з огляду на стрімке зростання суспільно-економічних вимог до рівня фахової лінгвістичної підготовки випускників, інтенсивність неологізації як англійської, так і української мов, накопичень в англійській науковій терміносистемі, а також невпинне нарощування дидактичних можливостей інтернет-технологій.

Інтенсивне нарощування обсягів наукової інформації, деконструкціоністська стратегія постмодернізму на порядок денний освітніх трансформацій виносять завдання оволодіння постнекласичною методологією та методикою пізнання у термінах синергетики, позаяк більшість із існуючих напрацювань вже не відповідають потребам вищої школи. Інтернет як джерело інформації та засіб комунікації розкриває нові можливості в пізнавальній діяльності, дозволяє застосовувати принципово нові методи та форми навчання, без яких сьогодні годі сподіватися вийти на рівень європейських стандартів освіти.

Вивчення педагогічного досвіду з навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах дає підстави говорити про недостатню ефективність самостійної роботи студентів і передусім тому, що студенти, а інколи й викладачі з різних причин не використовують повною мірою лінгводидактичні можливості інтернет-технологій, не володіють належним чином інноваційними методами самостійної навчальної та науково-дослідницької роботи, не знаються на синергетичному баченні закономірностей розвитку творчості в пізнавальній діяльності.

Орієнтація освіти на самостійне навчання дає нам підстави розглядати систему самоосвіти в термінах синергетики як дисипативну (І.Пригожін), відкриту для взаємовпливу, нелінійну за характером.

Лінгвокультурна дійсність дисипативних систем з непередбачуваними аттракторами, систем, в яких відбуваються процеси дестабілізації, стираються грані між закономірністю та випадковістю потребують свого перманентного осмислення в концептах синергетики – методологічного плюралізму та постнекласичної раціональності, – здатних методично забезпечити самостійну роботу студентів.

В контексті теми нашого дослідження лінгвосистем дисипативність бачиться превалюючою над організуючим началом, що розкриває можливості свободи творчого пошуку, рефлексивного мислення, а нелінійність (на відміну від свого первісного значення в математиці) бачиться в сенсі можливості неочікуваних, емерджентних змін у процесі самостійної дослідницької роботи, вияву феномену синергії у стосунках “викладач-студент”. У самоорганізації навчання виявляють себе постнекласичні закономірності освіти, притаманні синергетиці. Наразі з впевненістю можна стверджувати, що “синергетика становиться не просто модной, но превращается в

действенный инструмент исследования сложных систем” [3, с.6], якою є мова. Самостійне продукування знань передбачає високий рівень творчості, а означений синергетичний підхід істотно розширює її горизонти в досягненні науки.

В заломленні через призму синергетики, її реалізації в самостійній пізнавальній діяльності студентства маємо до розв’язання наступні дидактичні завдання: розкрити методологічний потенціал синергетики в контексті розвитку творчості, визначити мотиваційну сферу здобуття знань, показати лінгводидактичний потенціал інтернет-ресурсів, технологій у таких аспектах мовознавства як наповнення лексичного багажу, навчання писемного спілкування та мовлення, вивчення теоретичного курсу іноземної мови та засвоєння курсу з країнознавства. Тож наше статейне дослідження і має за мету до певної міри реалізувати окреслені завдання.

Насамперед визначимося зі змістом самого дидактичного поняття “самостійна робота”. Не маючи на меті перелічити якомога більше визначень, зупинимося на визначенні В.Мичковської, яка під самостійною навчально-пізнавальною роботою має на увазі “процес засвоєння дій та способів діяльності, спрямованих на розвиток пізнавальних інтересів, активності, результатом якої є самостійність у набутті знань, умінь і навичок” [6, с.6]. Наведене визначення, на наш погляд, найбільш повно відповідає вимогам Болонської хартії до інноваційних технологій самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Наразі інноваційне навчання потребує і відповідних філософсько-методологічних засад розв’язання завдання розвитку творчої пізнавальної діяльності. Відправною точкою формування сучасних лінгводидактичних технологій мають стати запити культури постмодерну на фахівця, зорієнтованого на пріоритети самореалізації в лібералізованому соціальному середовищі, з урахуванням широкого спектру аттракторів еволюційних змін.

Освітня стратегія постмодернізму позначена утвердженням синергетичної методології – методології постнекласичних досліджень творчості та аксіологізації раціональності. З позицій синергетики (синергетики освіти), за О.Князевою та С.Курдюмовим, самостійна робота – це “процедура обучения, способ связи обучаемого и обучающего – это не перекладывание знаний из одной головы в другую, не вещание, просвещение и преподнесение готовых истин... Это ситуация пробуждения собственных сил и способностей обучающегося, инициирование его на один из собственных путей развития” [3, с.67]. Наведене визначення нам імпонує тим, що дає бачення структури самостійної роботи як творчої діяльності з самоосвіти та мотиваційно-ціннісного компоненту, на які має бути зорієнтована інноваційність навчання.

За загальним визнанням синергетика становить принципово нову, культуровідповідну ситуації постмодерну методологію пізнання. Методологічні інновації торкнулися, передусім, зречення жорсткої логічної детермінації наукової раціональності на користь гуманізації як синтезу різних форм пізнання, на користь раціональності в термінах синергетики, яка знаходиться в гармонії з духовними цінностями людини та сприяє подоланню прірви між здобутками науки та гуманістичними ідеалами.

Класична наукова раціональність, яка домінувала в методології Модерну, виявила обмеженість своєю жорсткою причинно-наслідковою однозначністю, неспроможністю охопити всю лексико-семантичну та лінгвокультурну багатолікність мови, що істотно стримувало творче пізнання. Жорстка логічність наукової раціональності становить найістотнішу перепону злету творчої думки – логічність є антиподом творчості.

Постнекласична раціональність постулює паритетність дискурсивних, наукових знань зі здобутками віри, інтуїції, мистецтва, одкровення тощо, враховує наукові та позанаукові цінності суб'єкта, розширює уявлення про закономірності розвитку лінгвістики як науки. “Нова раціональність – це утвердження духовності, прилучення до вищих сенсів людського світу, вона включає різні види і типи освоєння світу – і науковий, і художній, і практичний” [4, с.98], а отже істотно орієнтується на соціальність суб'єкта пізнання. Зазначений модус раціональності методологічно зорієнтований на упорядкування, самоорганізацію знань таким чином, що кожна форма пізнання відповідно впливає на саморозвиток особистості як системи.

Традиційне заперечення значимості випадковості, позалогічних форм пізнання та їх результативності в пізнавальній діяльності змінилося визнанням здобутих на засадах плюралізму знань за достовірні. Наразі студент отримує нові ступені свободи, широкі можливості самостійно обирати форми, методи, засоби пізнання згідно мети, власних вподобань, здібностей, навичок тощо. В такому випадку допустимо говорити про методологію, котра розширює можливості наукової творчості. Назагал за синергетичної методології пізнання утверджується гуманізація раціональності, нарощується креативно-дослідницький потенціал суб'єкта.

На користь синергетики як методології лібералізації творчої діяльності свідчить той факт, що вона розглядає мову, лінгвокультуру як складні нелінійні, відкриті для взаємодії системи. Соціокультурна та екстралінгвістична детермінація мови час від часу обумовлюють явище неологізації, спонтанні відхилення від унормованої лексики. Однак будь-які, навіть незначні мовні флуктуації можуть спричинити суттєві, неочікувані зміни усієї лінгвосистеми. Наразі лінгвістична (лексична) хаотизація, яка набула свого апогею під впливом характерних для сучасності глобалізаційних процесів, в синергетичній методології постає конструктивним началом розвитку мови, закономірним механізмом еволюції, самоорганізації, що виводить лінгвістичні дослідження на новий рівень осмислення дійсності. Випадкові лексичні новоутворення з часом набувають статусу унормованої мови або виходять з обігу.

Флуктуації торкаються і царини мислення, їх може спричиняти контролююче чи корегуюче втручання викладача, його настанови, під впливом яких студент може переорієнтувати свою діяльність на інший напрямок, інші цілі, а отже і форми та методи пізнання. Йдеться про створення ситуації проблемності як усвідомленої суперечності між набутими раніше знаннями та новими фактами, привнесеними в процес пізнання викладачем. Породжені таким чином збурення мислення суб'єкта на певному етапі можна визначити як хаотизацію знань, яка відкриває шлях до нового рівня наукової творчості. Хаос – закономірний з точки зору синергетики стан лінгвосистеми – відбивається в мисленні спонтанністю, стохастичністю ідей, гіпотез, злету думки з наступною систематизацією та впорядкуванням знань, заглибленням у сутність предмету дослідження. Отже, “хаос необхідний для вихода системи на один из аттракторов, на одну из возможностей” [3, с.128] – системи як особистості у виборі аттрактора самостійної дослідницької роботи, який має вивести на новий виток розвитку знань.

Детермінований метою самостійної роботи хаос як відбиток проблемності лінгвістики в мисленні суб'єкта проявляє себе механізмом креативності, що забезпечує продукування нових знань, являє собою “рождение новой информации, знания т.е. переход от информационного беспорядка к информационному порядку” [3, с.183]. За образним висловом О.Князевої та С. Курдюмова, “...хаос выступает в качестве “клея”, который связывает части в единое целое” [3, с.63], здійснює свого роду синтез знань про об'єкт дослідження. Наразі самостійна пізнавальна діяльність суб'єкта по

розв'язанню проблемних ситуацій (суперечностей) через впорядкування хаосу забезпечує досягнення принципово нових знань. Постнекласичні закономірності синергетики перетворюють самостійні лінгвістичні дослідження в евристичний процес вибору перспективного напрямку із великої кількості можливостей – ступенів свободи, напрямку, за якого у процесі творчості суб'єктивність дослідника (система наукових та позанаукових цінностей) реалізується у конкретні результати – ідеї, знання тощо.

У новій парадигмі освіти вияв феномену синергії в стосунках викладач-студент та синергетичне бачення особистості як системи, відкритої для психолого-педагогічного впливу, є ключем до забезпечення творчого пошуку, рефлексивного мислення, автономності в пізнавальній діяльності, з одного боку, та формування ціннісних орієнтацій на науку як майбутнього вченого – з іншого.

Отже, окреслені бодай в загальних контурах особливості синергетики, спектр її проявів в освіті виправдовують її застосування як методології саморозвитку креативно-дослідницького потенціалу самостійної роботи з вивчення іноземної мови, національних лінгвокультурних особливостей тощо. З впевненістю можна говорити, що базові концепти синергетики, які становлять сучасну методологію наукового пізнання, досліджень забезпечують вихід самостійної роботи на принципово новий рівень, дають рефлексивний інструментарій самоаналізу.

Методично ефективність самостійної роботи забезпечується створенням відповідних психолого-педагогічними умов – перманентним збуренням мислення студента, введення його в стан флуктуації. Можливо, завдяки навіть незначним таким збуренням, впливам на свідомість, створенням ситуації зацікавленості, зачіпаючи його інтереси, можна досягати істотного дидактичного ефекту. Такими збуреннями, введенням в стан хаосу (суперечливості) знань має опікуватися викладач, створюючи ситуацію проблемності, невизначеності, яка і обумовлює мотивацію на пізнавальну діяльність. Раціональність мислення, прагнення до пізнання невідомого, таємничого – іманентна риса людини, тож треба створити відповідні умови зацікавленості, скориставшись вродженим потягом до незвіданого. Однак, як повна інформаційна визначеність, так і повна невизначеність не стимулюють пізнавальної діяльності. Тож викладач в лекційному матеріалі має надати студенту достатній обсяг інформації, залишаючи при цьому місце для невизначеності, яка обумовлює зацікавленість та покликана стимулювати самостійний пошук. Поле творчого пошуку становить простір між визначеністю та невизначеністю, відомим та невідомим.

Іншим важливим психолого-педагогічним прийомом, котрий має застосовувати викладач, є забезпечення у студента почуття успіху власними досягненнями. Треба тримати в полі зору той факт, що особистість – це, передусім, модус соціального буття людини, тож студент ніколи не залишиться байдужим до оцінки його здобутків оточенням, зокрема, викладачем. Психолого-педагогічний прийом спрямований на забезпечення того, щоб самостійність здобуття знань стала внутрішньою потребою, набула для суб'єкта екзистенційної цінності. Отже, він має, рефлексуючи, пережити внутрішнє задоволення від отриманих здобутків, відчуття успішності в оцінках викладача, що лише посилюють вмотивованість самоосвіти. Тож стосунки викладача та студента мають бути партнерськими без натяку на зверхність, а зауваження та настанови мають нести рекомендаційний, аргументаційний, але аж ніяк не імперативний характер. За таких психолого-педагогічних умов студент отримує самозадоволення, насагу на творчий пошук.

Окрім того, феномен самостійності утримує в собі момент рефлексії, яка забезпечує самоаналіз своєї діяльності – невід'ємну складову процесу пізнання. В процесі наукової творчості, пізнання суб'єкт неодмінно рефлексує стосовно процесу

мислення, долає стереотипність, піднімаючись при цьому на якісно вищий рівень змісту знань. “Рефлексія над знанням, – відзначає В.Лекторський, – виявляється нерозривно пов’язаною з розвитком його змісту, з виходом за межі існуючої концептуальної системи” [5, с.264].

Назагал психолого-педагогічні умови самостійної пізнавальної діяльності студента мають забезпечувати ефективність таких чинників як мотивація до здобуття знань, самооцінка здобутків з боку студента та корективні настанови, явний або прихований контроль і, зрештою, як завершальний етап – аналіз помилок, коментар та оцінювання здобутків з боку викладача.

Окрім психолого-педагогічних умов іншою важливою складовою результативності самостійної навчальної та науково-дослідницької роботи студентів є її організаційне забезпечення. Самостійна робота планується у такий спосіб, щоб студент міг оволодіти відповідними завданням методами наукового пізнання, мав належне техніко-технологічне та інформаційне забезпечення. Таку джерельну базу можуть становити словники, довідникова література, відповідні посібники, методичні рекомендації тощо – як паперові носії інформації, так і електронні, котрі останнім часом посіли домінуюче місце у забезпеченні навчального процесу. Йдеться про інтернет-ресурси. Останні набувають особливої ваги у накопиченні лексичного багажу знань, набуття комунікативної компетентності, в самостійному оволодінні навичками з перекладацької діяльності в сфері науко-технічної літератури. Зауважимо, що сучасний етап розвитку мови характеризується надзвичайною динамічністю словотворчості. Ще В. фон Гумбольдт зазначав: “Никоим образом нельзя рассматривать словарный запас языка как готовую, застывшую массу. Не говоря уже о постоянном процессе образования новых слов и словоформ, словарный запас ... представляет собой развивающийся и вновь воспроизводящийся продукт словообразовательной потенции...” [2, с.112], – слова, котрі особливим чином стосуються мови науки, насичення її науковою термінологією та різного роду скороченнями.

Ми окремо зосередили увагу на мові науки, позаяк вона, з одного боку, є найбільш динамічною, а з іншого – становить найбільші труднощі в лінгвістичних дослідженнях. Внаслідок емерджентності, безперервної оновлюваності уже відомих наукових термінів, їх міграцій, нових денотативних проявів тощо виникає потреба час від часу поновлювати лінгвістичні дослідження наукової терміносистеми. Інтеграційні процеси в науці лише посилили роль досліджень у галузі лінгвістики наукового тексту. Ми акцентуємо увагу на науковій термінології, тому що знатися на ній, володіти прийомами перекладу є необхідною умовою успішності досліджень, обміну ідеями, інтернет-комунікації. Окрім того, переклад наукових текстів пов’язаний з певними труднощами, має свої особливості порівняно з художніми текстами, обумовлені тим, що переклад наукових текстів на відміну художніх не припускає суб’єктивізму, потребує чіткості та однозначності.

Наразі зростає значимість інтернет-ресурсів, позаяк насиченість наукових текстів термінами, їх динамічність спричиняє істотне відставання у паперовому словниковому забезпеченні наукових досліджень. Окрім того, семантика слова, що фіксується в паперових словниках, за В.Манакіним, є лише “найближчим значенням” слова, здебільшого безвідносно до наукового контексту. Позаяк семантика є вторинною, похідною від людських знань про дійсність, тож природно, що можливе контекстуально широке поле варіації перекладу термінів, їх семантики, далекої від “найближчого значення”, наведеного у лінгвістичному словнику. Наприклад, прикметник “easy” в словниковому перекладі має “найближче значення” “легкий”, однак контекстуально може вживатися і в значеннях “незначний за вагою”, “простий”,

“зручний”, “невимушений”, “приємний”, “необтяжливий”, “поступливий”, “неквапливий”, “поблажливий”, “простий для розуміння”, “досяжний без значних зусиль”, “уживчивий” тощо.

Певною мірою контекстуальність стосується і наукової термінології. Англійська мова насичена термінами, котрі мають декілька значень в різних галузях науки. Скажімо, термін “power” у фізиці означає – потужність, у математиці – ступінь, у оптиці – сила збільшення лінзи і т.д. Термін “derivation” – деривація використовується не лише в системі номінацій лінгвістики, але й у термінологічних системах таких галузей науки як гідротехніка – відведення води від русла річки, військова справа – відхилення від траєкторії, математика – це метод руху однієї функції від іншої на основі постійних коефіцієнтів; “article” – стаття, річ, предмет, артикул, “security agreement” – в дипломатичному сенсі означає договір про безпеку, а в юридичному – договір про забезпечення боргу і т.д. Відтак пошук вірного відповідника має здійснюватися згідно контекстуального ужитку терміну, а завдання до самостійної роботи має супроводжуватися відповідними пояснювальними коментарями.

Відтак є закономірним, що сьогодні провідне місце в інформаційному забезпеченні самостійної роботи науковою термінологією посідають електронні джерела, зокрема, інтернет-ресурси. Значний лексичний ресурс, розмаїття навчальних сайтів, інтернет-технологій, розкривають потужний лінгводидактичний потенціал граматичного, фонетичного, лінгвокраїнознавчого характеру, сприяють навчанню читання, розвитку мовленнєвих навичок, on-line та писемного спілкування. Назагал використання в пізнавальній діяльності інтернет-технологій підносить ефективність самостійної роботи на істотно вищий якісний рівень.

Певні напрацювання з теми використання інтернет-технологій, зокрема у формуванні комунікативної компетенції уже знайшли своє відображення у наукових публікаціях. Ми ж маємо намір зосередитись на дискурсивних, дидактичних можливостях технології “Web 2.0”, що позначають специфічні послуги інтернету та їх використання у різних формах самостійної роботи з вивчення англійської мови. Технології “Web 2.0” забезпечують як перегляд ресурсів мережі, так і дбають про їх поповнення внаслідок обміну інформацією в колі її користувачів. Значний лінгводидактичний потенціал технологій “Web 2.0” криється у створенні можливостей не лише для індивідуальної самостійної роботи, а й для організації групової роботи, для здійснення контролю, консультування, організації форумів з обміну здобутками, ідеями, зрештою, обговорення теми у чатах “Web log”, використання можливостей дистанційного навчання, а викладачам – для обміну педагогічним досвідом. “Web 2.0”-сервіс забезпечує можливості пошуку інформації за ключовими словами – неоціненні зручності вибору необхідної інформації з великих масивів за умов колективної дослідницької роботи “Web 2.0” дає змогу одночасного користування ресурсом групою споживачів. Причому специфіка “Web 2.0”-технології полягає в тому, що, чим більше користувачів, тим більша наповнюваність інформацією, а отже і вища ефективність використання.

Зрештою не можна оминати увагою таку послугу як “Flickr”, значення якої важко переоцінити при вивченні країнознавства. “Flickr”-послуга дає можливість зручно, просто, без будь-яких обмежень користуватися відеоматеріалами, котрі відбивають історію, культуру країни-носія мови.

Окрім уже зазначених переваг використання інтернет-технологій неоціненну допомогу в пізнавальній діяльності у галузі лінгвістики надає багатомовна “Wikipedia” – своєю доступністю, економією часу, зручністю у користуванні та необмеженістю фонду, котрий постійно поповнюється. Особливим чином ефективність “Вікіпедії”

виявляється в термінологічному перекладі інтернаціоналізмів, ініціалізмів тощо, інтенсивність утворення яких перевищує можливості забезпечення перекладачів паперовими словниками належної якості. Іншими важливими перевагами “Вікіпедії” є її структурованість по напрямках наукових досліджень, проблематиці, альтернативність, зіставність точок зору, дефініцій тощо.

Варто згадати і неоціненні зручності та можливості Online-перекладача, і сервіс English online та English Wikipedia і багато інших послуг, але і це був би неповний перелік можливостей інтернет-технологій, ефективних у лінгвістичних дослідженнях.

Назагал інтернет-компетентність, полілінгвізм визначають стратегію модернізації освіти, імперативність успішності випускника університету, його творчої самореалізації в науці через обмін ідеями, діалог культур, усім тим, що становить мислення глобального. За влучною характеристикою В. фон Гумбольдта, “через многообразие языков для нас открывается богатство мира и многообразие того, что мы познаем в нем; и человеческое бытие становится для нас шире, поскольку языки в отчетливых и действенных чертах дают нам различные способы мышления и восприятия” [1, с.349]. Міжкультурна комунікація є засобом формування лінгвокультурної компетентності, підносить мислення на рівень рефлексії – визначального чинника дослідника. Цими словами узагальнено можна підвести ризик під нашими міркуваннями щодо методології та методики самостійної навчальної та науково-дослідницької роботи студентів у галузі лінгвістики.

І наостанок. Сучасний рівень вимог до методичного забезпечення навчання в дусі Болонської хартії вимагає не лише якісного читання лекцій, проведення семінарських занять, а, головне, залучення студентів до наукової діяльності, причому не обмежуючись вузько-програмною тематикою самостійної роботи, а шляхом збагачення навчального процесу інноваційними засобами, методами, залучення здібної молоді до участі у наукових гуртках, проблемних групах тощо. Зростання національної науки відбувається за використанням науково-дослідницького потенціалу студентства, нового покоління майбутніх вчених. Наразі від викладача вимагається неабиякий професіоналізм, глибокі теоретичні знання, володіння інноваційною методикою та культуровідповідною добі постмодерну методологією організації та керівництва самостійною науково-дослідною роботою студентів, володіння практичними навичками використання інтернет-ресурсу, можливостей інформаційно-комунікаційних технологій.

Обрана нами тема далеко не вичерпується тим колом питань, яких ми торкнулися, тож потребує свого розвитку та поглиблення на підставі осмислення нових фактів, які дає нам лінгводидактична практика.

Список літератури

1. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. – М.: Прогресс, 1985. – 451с.
2. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М.: Прогресс. – 1984. – 397с.
3. Князева Е., Курдюмов С. Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомиры. – СПб.: Алетейя, 2002. – 414 с.
4. Кримський С. Запити філософських смислів. – К.: ПАРАПАН, 2003. – 240с.
5. Лекторский В. Субъект, объект, познание. М.: Наука, 1980. – 539 с.
6. Мичковська В. Формування самостійної навчально-пізнавальної діяльності курсантів ... у процесі вивчення іноземної мови: автореф. дис... кнд. пед. Наук. ... – Хмельницький, 2004.

Одержано 26.01.15